

KAPITTEL 7

Utvalgte tekster

I kapittel 3–6 har jeg dokumentert hvordan de forskjellige oversettelsene ble drevet frem, og hvilke prinsipper og retningslinjer som har ligget til grunn for de enkelte. I de påfølgende kapitlene (kap. 8–14) har jeg analysert oversettelsen av enkelttekster for å finne hvilke bestemte ideologier og interesser som ble styrende for oversettelsesvalgene. Her vil jeg også vurdere tekstene opp mot de beskrevne idealene for de enkelte oversettelsene, og om det er en sammenheng mellom idealer og praksis.

Den arianske strid

Svært mange av tekstene i mitt utvalg har en sammenheng med problematikken rundt den arianske strid, og ble også brukt av partene i debatten. Derfor vil jeg gi en kort beskrivelse av den arianske strid, og hva som den gang stod på spill for de forskjellige partene. Dette blir et viktig bakteppe for å forstå hva som *kan* stå på spill når disse tekstene skal oversettes i vår moderne kontekst.

Striden begynte i Aleksandria omkring 318 som en offentlig debatt mellom biskop Alexander og en av hans presbytere, Arius.³³⁵ Hos Oskar Skarsaune leser vi følgende om stridens utgangspunkt:

Slik Arius fremstiller det i et brev til sin venn, biskop Eusebius av Nikomedia, var stridens utgangspunkt at Alexander hadde brukt noen høyst provoserende uttrykk om Sønnens enhet med Faderen – uttrykk som i Arius' øyne var klart sabellianske, og som brøt helt med den origenistiskortodokse tradisjon Arius selv følte seg forpliktet på, og som han var viss på at også andre ledende teologer

335 For en utførlig beskrivelse, se Oskar Skarsaune, *Inkarnasjonen: Myte eller faktum?* (Oslo: Lunde, 1988), 93ff.

ville forsvare. Alexander hadde i en preken sagt at Faderen og Sønnen var like evige, «Sønnen er (alltid) ufødt hos Faderen, idet han er tidløst født, født til å være ufødt. Faderen er ikke forut for Sønnen, verken for vår tanke eller i tid. Alltid er Faderen, alltid er Sønnen, Sønnen er fra Gud selv.» Ikke bare syntes Arius at Alexander her i betenkelig grad brøt med origenistenes tradisjon, som klart underordnet Sønnen under Faderen. Hva verre var – ved å bruke slike uttrykk om Sønnen visket han ut skillet mellom Faderen og Sønnen.³³⁶

Ifølge Arius var Gud den eneste som var uten opphav, og han fremmet i stedet det syn at Sønnen hadde sitt opphav i Faderen. Selv om Sønnens opphav var unikt sammenlignet med resten av skapelsen, var han likevel «skapt». Dermed var det altså «en tid da Sønnen ikke var», og dermed kunne ikke Sønnen forstås som «sann Gud». For teologene som støttet Alexander, ble det avgjørende at Sønnen var like evig som Gud. De hevdet derfor at det *aldri* hadde vært en tid da Sønnen ikke var, og at Sønnen dermed ikke var skapt. Dette var et viktig premiss for at de kunne forstå Sønnen som «sann Gud». Selv om den arianske striden endte med at Aleksanders' syn vant frem i 325, forble kirken svært splittet i synet på den nikenske trosbekjennelsen. Den arianske strid (318–325) ble dermed avløst av den nikenske strid (325–381). Da kirkemøtet i Konstantinopel (381) stadfestet den nikenske trosbekjennelsen, var det ingen vei tilbake. Den nikenske kristologien ble dermed den *sanne* forståelsen av hvem Sønnen var.

De tre første tekstene i behandlingen nedenfor (Ordsp 8,22; Kol 1,15; Åp 3,14) kan relateres til problematikken som var kjernepunktet for stridighetene: Sønnens opphav. Var det en tid da Sønnen ikke var?

³³⁶ Ibid.